

Circumstància agreujant

Si alguna vegada una cara d'home us ha recordat la cara d'una sardina és que era una cara com la d'en Quel. Alguns opinaven que la comparança amb un llenguado era més adient, ja que la cara estava com aplanada. Sigui el peix que sigui era un peix amb gorra: el cap d'en Quel era impensable sense la companyia d'una gorra. No està comprovat que per dormir se la tragués, encara que hi havia qui assegurava que sí. Era una gorra col·locada sobre un cap amb cabells escassos i curts que s'acabaven molt abans d'arribar a un front inclinat endavant i del qual el nas n'era una prolongació sense solució de continuïtat. Sota del nas una boca petitona i insignificant donava pas a una barbata mínima que projectant-se violentament cap enrere empalmava directament amb la pellerina del coll. L'efecte-peix era impressionant. La gent li deia Quel però ell i la seva família eren coneguts per un sobrenom del qual no en farem esment per no introduir en aquest escrit connotacions escatològiques. Al nostre país, dels sobrenoms, encara que fossin afectuosos o lloadors, se'n deien "malnoms". El d'en Quel, no era afectuós ni lloador, no sé si m'explico.

En Quel era un treballador, un bon treballador. A la fàbrica tèxtil on treballava n'estaven molt contents: honest, responsable, disciplinat, poc conflictiu i amb molta capacitat de producció. Quan plegava de la feina, però, en Quel s'entristia. No perquè, malgrat les seves virtuts, fos un entusiasta de la productivitat o s'estimés particularment la feina. Ell deia que tenia massa temps per a pensar i pensar el portava a la malenconia. El bon home ho definia, potser més gràficament, dient que el molt pensar el posava "de mala llet". Amb la denominació que es vulgui, quan arribava a aquest estat se li quedava, segons les seves pròpies paraules, com una pols al coll que sols li marxava fent-hi passar -per dins, naturalment- alguna beguda consistent. El vi negre de setze graus era el més indicat, però si no en tenia a mà també servia qualsevol vi o qualsevol dels seus incomptables destil·lats. Algunes vegades, però, la pols era resistent i com que la medicina, de "uso interno", tenia efectes secundaris, en Quel en quedava afectat.

La seva esposa hi tenia una creu. Quan algun veí caritatiu l'anava a avisar que "el teu home no es troba gaire bé, millor que el vagis a buscar", s'enfurismava de mala manera i quan tenia el malalt davant li organitzava unes bronquines que el deixaven curat d'efectes secundaris i, fins i tot, del mal principal per una bona temporada. Malgrat això, en els darrers temps en Quel havia avançat un grau en les seves recaigudes. Quan estava en la darrera etapa de cada crisi deia que es volia matar i quan parlava de matar-se deia, invariablement, que es tiraria al riu. Fins aquell moment no havia fet res però en parlava molt i això feia témer que algun dia passaria de les paraules a les obres. Com així fou.

Era un vespre d'estiu. El dia havia estat calorós en extrem i la gent cercava la fresca. A la Font Viva, indret també conegut com "El Pla de l'os", al banc que formava la paret a la banda del riu, hi havia molta gent asseguda. El lloc era dels més frescos de la vila. El Ter veí remorejava tranquil, un airet lleuger movia el fullam dels castanyers que guarnien el paratge i tot

convidava a asseure's per esperar l'hora d'anar-se'n a dormir La quitxalla corria i jugava i els grans seien i xerraven, tot enmig d'una gran tranquil·litat. Tranquil·litat que de sobte es va veure trencada per una cridòria de la qual es distingia una exclamació. "Un home es vol tirar al riu!". Efectivament, damunt de la barana de pedra del pont d'Olot un home dempeus deia:

—No us acosteu, que m'hi tiro!

La gent, desconcertada, no sabia què fer. Alguns deien "l'hem d'agafar" i altres ho impedien amb un "no us hi acosteu, que farà un disbarat". "Aviseu el sereno", deien

alguns, més pràctics. "Millor la Guàrdia Civil" opinava un altre grup que picava més alt.

Mentrestant, en Quel —era ell, com ja haureu suposat— discursejava sobre la seva tristor, la pols del coll que no s'esvaïa per més voluntat que ell hi posava, el govern, el clero la misèria i inutilitat d'aquesta vida. De tant en tant feia acció com de tirar-se i provocava un esgarip de la concurrència, cada vegada més nombrosa. Ja s'hi havien afegit veïns, clients dels "cafès" de la rodalia i els noctàmbuls col·legiats de la vila.

De sobte, en Quel féu un dels seus gests d'amenaça i caigué al riu, tres o quatre metres més avall. I és de creure que "caigué" i no que es tirà ja que no va dir res d'allò de "*adiós, mundo cruel*" que es diu en aquestes oportunitats. Tot fa creure que va perdre l'equilibri i la caiguda fou involuntària. L'efecte, però, fou el mateix. Se sentí el crit d'en Quel en caure, i el "xap!" en tocar l'aigua. La gent s'abocà ràpidament a la barana del pont intentant veure en la fosca. No veïeren res però sentiren els crits d'en Quel que semblava no tan sols viu sinó també recobrat de la seva crisi. Uns quants homes baixaren al riu fent volta pels camins practicables. Per sort l'home havia caigut on l'aigua era més profunda i el xoc no tingué conseqüències fatals. El pujaren entre quatre voluntaris, un xic inconscient, i l'estiraren a la vorera del pont, sota un llum.

—S'ha d'avisar el metge —deien uns

—S'ha d'avisar la seva dona —replicaven altres.

Aquests varen guanyar. Aquesta mena de notícies sempre troben missatger. En Quel anava tornant a la normalitat i semblava no haver petit cap lesió greu. Es queixava un xic de mal de cap però aquest mal segurament tenia un origen anterior a la caiguda. El preocupant era que havia begut força aigua i ningú no sabia quin efecte podia tenir en el seu organisme una substància, per a ell, tan rara i inusual.

Per fi, envoltada de veïnes, arribà l'esposa. Passat el primer moment d'angúnia, comprovat que el marit no havia sofert en la seva integritat física, encetà la filípica de consuetud, més airada que mai.

Quan ja gairebé havia disparat tota la munició de la seva artilleria i estava convençuda que ja sols quedaven per dir les darreres minúcies, reparà en un detall que se li havia escapat i que tingué la virtut de fer-li considerar que tot el que portava dit fins llavors no definia ni de bon tros el que hauria d'haver exposat. Féu un "oh!" immens que posà en silenci l'expectant concurrència i expressà en una sola frase, precisa, concreta i definitiva, la mesura de tota la grandiositat del drama:

—Miserable! I amb la gorra nova, t'hi has tirat!

Xavier Anton i Bofill, *Ripoll, riure entre rius*, autor-editor, Ripoll, 1993, p.
25-29